

5. Bayramov Ə.S. Psixoloji düşüncələr. - B.: 1994, 210 s.
6. Seyidov və başqaları S.İ. Psixologiya. - Bakı, 2013, 165 s.

Транслитерационный перевод использованных литературных источников

1. Anan'ev B.G. Psihologiya lichnosti. – M.: Bahrah, 2008. – Т. 2. – S. 297.
2. Maklakov A.G. Obschaya psihologiya. – Sankt-Peterburg: Piter, 2016. – 583 s.
3. Psihologiya: uchebnik dlya gumanitarnyih vuzov. – 2-e izdanie. / Pod red. V.N.Druzhinina. – Sankt-Peterburg: Piter, 2009. – 656 s.
4. Erikson E. Doverie i nedoverie. Psihologiya lichnosti. – M.: Bahrah, 2008. – Т. 1. – S. 297.
5. Bayramov Ə.S. Psixoloji düşüncələr. - B.: 1994, 210 s.
6. Seyidov və başqaları S.İ. Psixologiya. - Bakı, 2013, 165 s.

Мамедов Тариель Мамед огли. Проблеми акмеології в психології. Теорія та метод розвитку в сучасній психології виступають сучасним підтвердженням матеріалістичної діалектики. Генетичні підходи повністю віднайшли утвердження у порівняльній, віковій (дитячій), загальній та прикладній психології, проникають в диференційну психологію та характерологію, у психологію виховання та соціальну психологію особистості. Генетична психологія особистості – одне із значущих явищ сучасного дослідження соціалізації особистості, становлення її ставлень, установок, якостей у процесі суспільного виховання та навчання в залежності від зміни суспільних ролей та суспільних утворень.

Ключові слова: психологія, акмеологія, онтогенетика, особистість, розвиток, індивід.

Mamedov Tariel Mamed ogly. The problems of akmeology in psychology. The theory and method development in modern psychology is one of the latest confirmation of materialist dialectics. Genetic approaches are completely established in comparative, age (children's), general and applied psychology, these approaches penetrate the differential psychology and characterology in education psychology and social psychology of the individual. Genetic psychology of personality - one of the most remarkable phenomena of the modern study of so-called socialization of the individual, becoming its relation, plants and properties in the public education and training, depending on the changing roles of public and communities.

Keywords: psychology, acmeology, developmental biologists, personality, development, individual.

Сведения об авторе:

Мамедов Тариель Мамед оглы – доцент, заведуючий кафедрой психологии и педагогики Сумгаитского Государственного Университета, г. Сумгаит, Азербайджан.

Статью подано в печать 05.11.2016.

УДК 159.923.2:159.9.072.42:37.03

© М. В. Сурыкова, 2017

М. В. Сурыкова (м. Дніпро)

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РІШЕННЯ ДОРΟΣЛИМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ ЗАДАЧІ

Сурыкова М. В. Дослідження особливостей рішення дорослими інтерпретаційної задачі. В статті презентовано результати пілотажного дослідження особливостей рішення дорослими інтерпретаційної задачі. Визначено, що людина має постійно осмислювати й переосмислювати співвідношення свого внутрішнього світу із зовнішнім, тобто безперервно інтерпретувати. Інтерпретування визначається як індивідуальне тлумачення дійсності у

сукупності її соціальних процесів, подій, структур, людських відносин, вчинків, особистостей, власного життя людини. Показано, що особистість виступає як суб'єкт інтерпретаційної діяльності, в якій можливо визначити потреби, мотиви, цілі, умови, засоби та механізми її реалізації. Потреба особистості в інтерпретації актуалізується у певній інтерпретаційній ситуації через рішення інтерпретаційної задачі. Встановлено, що узагальненою метою інтерпретаційної діяльності особистості є власна думка, яка забезпечує впевненість через визначеність.

Виявлено, що більшості дорослим досліджуваним не залежно від віку, статі, освіти важко встати на позицію іншого, зробити адекватне припущення щодо смислу його дії. Викликає утруднення формулювання власної думки з приводу того, що зрозумів, у більшості дорослих людей. Здатність здійснювати декілька інтерпретацій характеризується низьким рівнем. Виявлено низький рівень диференціації дорослими людьми думок, почуттів, бажань, станів людини, що свідчить про низький рівень усвідомлення цих явищ. Матеріал, що інтерпретується, здебільшого розглядається поза континуума подій. Доведено, що рішення інтерпретаційної задачі дорослими характеризується низьким рівнем якості, що потребує подальшого дослідження.

Ключові слова: інтерпретація, інтерпретаційна діяльність, інтерпретаційна задача, інтерпретаційна здібність, думка, контекст.

Постановка проблеми. Сучасна особистість наразі знаходиться у дуже насиченому інформацією світі, яку має сприймати та відповідно оцінювати, стикається з безліччю суперечливих фактів, які потребують узгодження, опановує мінливу реальність життя, стверджуючи себе як особистість. Науковці зауважують, що сучасна людина має постійно приводити ментальну модель світу у відповідність до швидкоплинних соціокультурних умов, і це ускладнює процеси усвідомлення та осмислення інформаційних потоків, унеможлиблює їх адекватне інтерпретування [5, с. 16; 6].

Здійснюючи власне життя, людина повинна постійно осмислювати й переосмислювати співвідношення свого внутрішнього світу із зовнішнім, тобто безперервно інтерпретувати. Інтерпретування визначається в психологічній науці як індивідуальне тлумачення дійсності у сукупності її соціальних процесів, подій, структур, людських відносин, вчинків, особистостей, власного життя людини. З точки зору процесуального аспекту інтерпретування є процесом усвідомлення суб'єктом дійсності для створення своїх відносин зі світом [3, с. 63].

Оскільки людина не може раз і назавжди здійснити інтерпретацію якогось явища, іншого, самого себе, людина уподовж життя має здійснювати інтерпретаційну діяльність та кожен день вирішувати певну інтерпретаційну задачу. Успішність рішення задачі на інтерпретацію пов'язано з рівнем розвитку інтерпретаційної здібності, що забезпечує особистості відчуття усталеності й впевненості. У дорослому житті особистість хоча й набуває деякий досвід інтерпретування, однак не завжди дорослість забезпечує особистості успішне рішення інтерпретаційних задач у повсякденності.

Аналіз наукових досліджень. Вивчення інтерпретації у психологічній науці відбувалося у різних напрямках: в роботах А.А. Брудного, Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейна, О.М. Славської інтерпретація досліджувалася як особлива здатність свідомості особистості; аналіз інтерпретації з точки зору визначення механізмів пізнання та смислоутворення представлено в роботах О.Г. Асмолова, В.П. Зинченка, В.В. Знакова, О.П. Крупнік, Д.О. Леонтєва, О.Р. Лурії, Н.Ф. Шевченко, ін.; окремі питання психології інтерпретації представлено в роботах С.О. Васильєва, Т.М. Дрідзе, П.Рікера, О.М. Славської, Т.М. Титаренко, Н.В. Чепелевої; герменевтичний підхід до дослідження інтерпретації застосовано в роботах Н.П. Бусигіної, М.С. Гусельцевої, З.С. Карпенко, І.В. Кошової, Н.Ф. Литовченко, В.О. Татенко,

Н.В. Чепелєвої, О.М. Шиловської, ін.; віковий та гендерний аспекти представлено в роботах В.В. Андрієвської, О.В. Зазимко, О.О. Зарецької, Т.М. Титаренко.

Наукові дослідження інтерпретації як здатності особистості до інтерпретаційної діяльності можуть бути доповнені вивченням проблеми рішення інтерпретаційної задачі у життєвому контексті особистості.

Мета статті – презентувати результати пілотажного дослідження особливостей рішення інтерпретаційної задачі дорослими людьми.

Виклад основного матеріалу та результати досліджень. Психологічне розуміння інтерпретації обумовлене наявністю активності особистості до інтерпретаційної діяльності, здійснюючи яку людина визначається як суб'єкт цієї діяльності. Особистість виступає як суб'єкт особливої інтерпретаційної діяльності, в якій можливо визначити потреби, мотиви, цілі, умови, засоби та механізми її реалізації. Потреба особистості в інтерпретації актуалізується у певній інтерпретаційній ситуації, насамперед це – невизначеність, несподіваність, мінливість реальності [4]. Інтерпретація у такому випадку має виробляти ставлення до несподіванки, яка є новою та неочікуваною для суб'єкта, що потребує роботи свідомості [3].

Узагальнена мета інтерпретаційної діяльності особистості – мати власну думку, що забезпечує впевненість через визначеність. Ймовірно, мета може конкретизуватися в залежності від рівня потреби: на біологічному рівні задоволення потреби у безпеці має привести до упорядкованості уявлень, на соціальному рівні потреба у прийнятті – до узгодженості позицій, на екзистенційному рівні потреба у самовиразі – до ствердження як особистості.

Наявність тих чи інших потреб призводить до активізації особистості до інтерпретаційної діяльності. Мислення, мовлення виступають механізмами, завдяки яким досягається розуміння. Умовами, в яких відбувається інтерпретаційна діяльність, є особистісні смисли та цінності, що визначають власну інтерпретацію. Вірогідно, що засобом здійснення інтерпретаційної діяльності має бути здібність особистості до інтерпретування, яка може бути визначена як особлива здатність, що визначає загальну ефективність усвідомленої регуляції діяльності.

Оскільки думка виступає основою ставлення особистості до будь-якого об'єкту сприйняття та взагалі визначає світосприйняття людини, то має виникати особливе завдання – усвідомлення особистістю засад власної думки. Таке можливо за умови розвитку здібності до інтерпретації при рішенні інтерпретаційної задачі через розвиток потреби до інтерпретаційної діяльності, через усвідомлення інтелектуальних та ціннісно-сміслової сфери особистості, через здійснення численної кількості інтерпретацій.

З метою вивчення особливостей рішення інтерпретаційної задачі у дорослому віці нами здійснено пілотажне емпіричне дослідження. Досліджувану вибірку склали студенти та викладачі ВНЗ дорослого віку від 20 до 46 років, чоловіки та жінки, 48 осіб. Ми спиралися на розуміння вікового етапу дорослості за визначенням Дж.Біррена, Д.Б. Бромлея, Е.Еріксона, Г.Крайг, як такого, що складається з раннього, середнього та пізнього віку [1]. У нашому дослідженні брали участь дорослі раннього та середнього віку.

Оскільки об'єктом інтерпретації особистості може стати будь-яке явище дійсності, ми обрали в якості об'єкта рисунковий матеріал, по відношенню до якого досліджувані мали вирішити інтерпретаційну задачу. Ми припустили, що саме рисунок з певним сюжетом допускає безліч інтерпретацій, потенційно передбачає безліч смислів. Рішення інтерпретаційної задачі пов'язано насамперед з погодженням особистості розглядати її саме як власну задачу. Щоб здійснити інтерпретаційну діяльність, особистість повинна мати відповідний мотив та способи її виконання. В якості засобів рішення інтерпретаційної задачі виступають певні розумові дії: власно розуміння сюжету рисунка, його осмислення (визначення смислу або декілька смислів), тлумачення, вироблення власної думки та її формулювання, що й складає процес інтерпретації.

У дослідженні рисунковим матеріалом для інтерпретаційної задачі були обрані два рисунки Х.Бідструпа - «Домашнє завдання» та «Ботанік», які пред'являлися респондентам без назви. Сюжет першого рисунку пов'язаний з допомогою батьків маленькому школяру виконати домашнє завдання. У сюжеті другого рисунку йдеться про несподіваний для персонажа результат садіння дерева. Зміст рисунку складає ряд окремих послідовно поданих рисунків, пов'язаних однією сюжетною лінією. Динаміка сюжету розгортається від першого рисунку, на якому зображено вихідний момент ситуації, до останнього рисунку, який відбиває його завершення. Основним методичним прийомом дослідження стало застосування спеціально розроблених завдань до рисунків. Відповіді досліджувані давали у письмовій формі у вільному стилі, який вибирали за власними перевагами. Час роботи не обмежувався, досліджувані мали самостійно вирішити, коли їх відповідь дійшла завершеності. Відсутність регламентованості у виборі стилю викладення відповідей та часі роботи сприяло рішення головної задачі нашого дослідження – виявити характерні особливості рішення інтерпретаційної задачі дорослими людьми.

Особливості рішення інтерпретаційної задачі ми мали виявити через: розуміння змісту сюжету рисунка; спроможність стати на позицію автора; здатність висловити власну думку щодо змісту; здатність до поліінтерпретації; спроможність відбивати думки іншого; здатність до встановлення причинно-наслідкового зв'язку. Задля вивчення означених компонентів особистісної інтерпретації ми створили спеціально розроблений прийом у вигляді певних завдань й запитань до рисунків: 1) роздивитися рисунок та скласти невеличке оповідання; 2) припустити, що саме хотів висловити автор в цьому сюжеті; 3) висловити власну думку з приводу сюжету; 4) знайти інші теми сюжету рисунку; 5) зробити припущення щодо думок головного героя сюжету; 6) визначити, що передувало й що може бути наслідком ситуації. Письмові відповіді досліджуваних ми аналізували за допомогою контент-аналізу.

Особливості розуміння змісту рисунку аналізувалися з точки зору адекватності відбиття його змісту; виклад фактів або власного ставлення до них; опис подій або художнє оповідання. Спроможність особистості встати на позицію автора, тим самим визначити смисл сюжету, констатувалася через наявність припущення, або замість цього - оцінки змісту рисунка, висловлення ставлення чи «мораль». Здатність складати власну думку оцінювалася через наявність судження, яке є самостійним узагальненням. Здатність до здійснення багатьох інтерпретацій вивчалася за наявності певної кількості інших тем сюжету, через визначення інших аспектів ситуації. Спроможність відбивати думки іншого вивчалася за параметрами наявності відбиття саме думок головного персонажу, на відміну від його почуттів, стану, або власних міркувань. Здатність розглядати певний епізод сюжету рисунку в поширеному контексті, що має забезпечити визначення його смислів, досліджувалася через припущення попередньої причини та наслідків актуальної ситуації.

У дослідженні ми мали виявити характерні особливості інтерпретаційної діяльності дорослих людей засобом рішення задачі на інтерпретацію. Задача в психології розуміється як усвідомлена проблемна ситуація, в якій чітко визначено дані й умови, необхідні для її розв'язування за допомогою знань і нагромадженого досвіду. Підкреслюється суб'єктивний характер задачі як феномену: проблемна ситуація може набути вигляду задачі лише у випадку, коли суб'єкт, виділивши в ній предметні компоненти, сформулює умову й вимогу в залежності від особистого її розуміння. У процесі розв'язання задачі суб'єкт, отримавши задачу, визначає її, переформулює, шукає спосіб її розв'язання, висуває й перевіряє гіпотези тощо [2]. Інтерпретаційна задача за своїм характером є пізнавальною, процес якої завершується інтерпретаційним висновком, думкою, який має особистіснообумовлений характер.

Рішення інтерпретаційної задачі полягає у створенні деякого інтерпретаційного конструкту, який задовольняє людину та надає відчуття визначеності. Цей результат інтерпретаційної діяльності за своєю психологічною сутністю є особистісним, суб'єктивним, тому не може бути розглянутим з точки зору «правильності», точності відбиття змісту стимульного рисунку. У самому рисунку міститься декілька тем в залежності від контекстів, які спроможеться виявити автор інтерпретації. Проте в рисунку можна виділити, так би мовити, «центральною» темою, таку, заради чого автор створив рисунок, та «побічні», які також можуть бути виявлені в залежності від індивідуальних особливостей особистості. Аналіз рішення інтерпретаційної задачі полягав у встановленні якісних характеристик окремих складових особистісної інтерпретації за заданими параметрами та особистісної думки в цілому.

Перейдемо до викладення основних дослідницьких результатів.

Першим завданням до рисунку, що сприймався досліджуваним, було завдання скласти невеличке оповідання до нього. Автор мав самостійно визначитися щодо вибору власного стилю подачі матеріалу у відповідності до своїх розумових можливостей та особистісних особливостей. Текст оповідання аналізувався за параметрами: адекватність розуміння сюжету; виявлення «центральної» теми сюжету; повнота відбиття ситуації; викладення змісту у виді фактів або художній опис. В аналізі не враховувався кількісний склад оповідання, оскільки більш важливим у дослідженні були його якісні характеристики.

В отриманих оповіданнях ми виявили в цілому адекватне відбиття досліджуваними змісту поданого сюжету, що відповідає задуму автора, за виключенням однієї людини. Але якщо рисунок «Домашнє завдання» адекватно зрозуміли всі респонденти, у рисунку «Ботанік» більшість вибірки (майже 60%) не помітили «головну» тему сюжету. Оскільки цю більшість склали особи різного віку, статі, освіти, життєвого досвіду, маємо припустити, що таке пов'язано з деякими особистісними особливостями, наприклад, з рівнем спостережливості людини. Ймовірно, що особливості розуміння визначають рівень розвитку обсерваційних якостей особистості.

Вибір викладення змісту сюжету у виді фактів, як констатації певних дій персонажів, притаманний меншості респондентів (40%). Більшість обрала художній опис сюжету з відображенням можливих почуттів, думок, переживань, бажань персонажів, роблячи це достатньо повільно, на свій розсуд. Ми припустили, що вдалість рішення інтерпретаційної задачі може залежить від того, як саме, в якому виді представлений матеріал для інтерпретації. Можливо, «фактажно» викладений матеріал визначає якість інтерпретації більшою мірою, ніж матеріал, представлений художнім описом. Зв'язку стилю оповідання з характеристиками складових інтерпретації виявлено не було, тому ми зробили висновок, що стиль викладення матеріалу, що підлягає розумінню, не визначає якість його інтерпретації.

Завдання висловити позицію автора, зробити припущення, що саме він хотів сказати своїм рисунком, пов'язано з перевіркою можливості досліджуваних визначати смисл того, що спостерігається, їх здатності утворювати смисл. Визначити авторську точку зору, встати на його позицію, відповісти, задля чого автор здійснив творчий акт, означає висунути гіпотезу як узагальнене припущення, яке має визначити подальший напрямок мислення та міркування. Характерно, що формулювання речення на кшталт «автор хотів донести..», у дослідженні зустрілося лише у третини вибірки (35%), хоча, на нашу думку, саме така конструкція речення сприяє децентрації особистості, здатності узагальнювати, створенню абстрагуючих суджень. Частка досліджуваних (23%) взагалі не спромоглася відтворити авторську думку, замість якої було запропоновано судження морально характеру («маємо думати не тільки за себе..»), або оцінне судження («це є типова ситуація»), або пропонувалася власна думка, або взагалі робилося неадекватне припущення. В цілому, більшість (60%) дорослих людей у нашому

дослідженні виявили спроможність до інтерпретаційного узагальнення, що також не обумовлено будь-якими формальними характеристиками людей.

Викликали здивування результати дослідження формулювання дорослими респондентами власної думки щодо сюжету рисунку. Думка являє собою узагальнення, інтерпретаційний висновок, який визначається особливостями розуміння особистістю сутності явища, а також ставлення до нього. У думці висловлюється те, що прямо не міститься у матеріалі, що сприймається, це узагальнене судження конструює сама особистість. Виявилось, що лише третина вибірки (30%) здатна формулювати власну автономну думку (наприклад, «на мою думку, старання завжди винагороджуються, навіть якщо й з неочікуваним результатом»). Переважна більшість респондентів висловлює оцінне судження («чудовий повчальний сюжет»), або прогнозує віддалене майбутнє («коли хлопчик виросте, він чудово влаштується у житті»), або взагалі повторює висловлену раніше точку зору автора рисунку. Звернемо увагу, що раніше було виявлено адекватне відбиття досліджуваними змісту сюжету, який відповідає задуму автора. Однак формулювання власної автономної думки з приводу здавалося б зрозумілого сюжету викликало утруднення у більшості досліджуваних. Очевидно, що точне розуміння є лише одна, але не єдина умова для здійснення особистістю власної думки. За зауваженням О.М. Славської, «зрозуміти чуже, ще не означає скласти власну думку» [3, с.66].

З приводу цього виникає декілька питань: а чи достатньою мірою сучасні дорослі люди розуміють ознаки думки як явища? Чи визначають необхідні підстави для її існування? Якою мірою дорослі люди усвідомлюють ці підстави? Чи мають взагалі потребу в обґрунтуванні власної думки? Очевидно, задля того, щоб мати думку, особистість повинна мати потребу в цьому та відповідні розумові навички. Якщо розуміти думку, погляд, точку зору особистості як деякий інтерпретаційний результат, то його якість мають обумовлювати відповідні інтерпретаційні здібності, розвиток яких сприяє усвідомленості, аргументованості, обґрунтованості думки.

Наступне завдання було пов'язано з визначенням інших контекстів ситуації, інших ракурсів, з боку яких можна оцінити ситуацію. На наш погляд, обґрунтованість думки щодо певної події, явища, поведінки може забезпечуватися вмінням людини розглянути його з різних точок зору. Тобто через множинність ракурсів розгляду ситуації особистість може досягти певної об'єктивності у її визначенні. Здатність здійснювати декілька інтерпретацій ми вважаємо показником високого рівня розвитку інтерпретаційної здібності людини, що визначає її інтерпретаційну компетентність (за Н.В. Чепелевою). Лише третина досліджуваних (35%) спромоглася визначити хоча б один додатковий аспект сюжету, а декілька тем сюжету виявлено лише в однієї людини. Таке, ймовірно, пов'язано з індивідуальними особливостями досліджуваних, рівнем розвитку когнітивних та особистісних якостей.

Рішення завдання, пов'язаного з відбиттям думок іншого, мало виявити спроможність досліджуваних уявити саме думки, на відміну, наприклад, від почуттів іншого, та відрізнити одне явище від другого. У завданні також досліджувалася міра адекватності припущень відповідно до певної ситуації. Достовірне припущення щодо думок іншої людини виступає основою ставлення до неї, ситуації, взаєморозумінні в цілому, та є важливою складовою інтерпретаційної здібності особистості. Третина досліджуваних (35%) зробила припущення щодо імовірних думок персонажів рисунку; друга частина (41%) замість думок відбила почуття персонажів; решта досліджуваних зробили припущення відносно бажань персонажів, або виразили мораль, або взагалі не дали відповіді. Наприклад, на вимоги завдання зробити припущення, про що думає головний персонаж, респонденти давали відповіді: «він ображений», «радіє», «він очікує», «задоволений», «здивований», «намагається виростити» тощо. Дослідження виявило низький рівень диференціювання дорослими людьми думок, почуттів, бажань, станів людини, що

свідчить про низький рівень усвідомлення цих явищ. Таке спостерігається у досліджуваних і раннього, і середнього дорослого віку, у чоловіків і жінок. Тобто можна констатувати факт обмежених спроможностей сучасної дорослої людини чітко й впевнено виділяти та розрізняти власні думки, почуття, бажання, дії тощо.

У завданні, яке передбачало зробити припущення про події, що передували ситуації в сюжеті, та можливі наступні події, досліджувані виявили приблизність розуміння зв'язку подій, або взагалі вказали нерозуміння, або давали віддалений прогноз, або довільно приписували причину та слідство. Завдання мало виявити здатність особистості розуміти взаємозв'язок причини ситуації та можливого слідства, розмістивши ситуацію у континуумі подій, що мало додати адекватності її тлумачення. Однак лише незначна кількість респондентів (18%) виявила здатність до встановлення зв'язку «до-тепер-після» ситуації. У разі такого розгляду ситуація, яка інтерпретується, тлумачитися досить поверхово, обмежено, або навіть викривлено.

У дослідженні ми мали визначити характеристики окремих компонентів інтерпретації, які притаманні дорослим людям. Доцільним був також аналіз індивідуальних показників досліджуваних при рішенні інтерпретаційної задачі. Ми припустили, що успішність рішення інтерпретаційної задачі має визначатися здібністю особистості до інтерпретації. Рівень розвитку цієї здібності можна дослідити через виразність окремих параметрів інтерпретації: більш високий рівень визначається найбільшою кількістю оптимально вирішених окремих завдань інтерпретації сюжету рисунку. Аналіз індивідуальних відповідей виявив високий рівень розвитку здібності до інтерпретації лише у 18% дорослих респондентів раннього та середнього віку. Результат успішного виконання двох або трьох інтерпретаційних завдань може бути оцінений як середній рівень, що було виявлено у 42% респондентів. Виконання одного завдання або наявність неуспішного виконання завдань, окрім оповідання до рисунку, було визначено як показник низького рівня розвитку інтерпретаційної здібності, що виявлено у 40% респондентів. Тобто, у досліджуваній групі дорослих людей переважає середній та низький рівень розвитку здібності до інтерпретації.

Висновки. Результати пілотажного дослідження особливостей рішення дорослими інтерпретаційної задачі свідчать про наступне.

Рішення інтерпретаційної задачі обумовлюється потребою особистості її вирішити. Процес рішення інтерпретаційної задачі починається з етапу розуміння того, що сприймається, усвідомлення здійснюється за допомогою мовної конструкції. Стиль викладення матеріалу, що підлягав розумінню, не визначає якість його подальшої інтерпретації. Більшості дорослим досліджуваним не залежно від віку, статі, освіти важко встати на позицію іншого, зробити адекватне припущення щодо смислу його дії. Викликає утруднення формулювання власної думки з приводу того, що зрозумів, у більшості досліджуваних. Здатність здійснювати декілька інтерпретацій характеризується низьким рівнем. Виявився також низький рівень диференціації дорослими людьми думок, почуттів, бажань, станів людини, що свідчить про низький рівень усвідомлення цих явищ. Матеріал, що інтерпретується, здебільшого розглядається поза континуума подій.

Отже, рішення інтерпретаційної задачі дорослими характеризується низьким рівнем якості, встановлення причини чого потребує подальшого дослідження.

Література

1. *Крайг Г.* Психология развития / Г.Крайг. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 992 с.
2. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О.М. Степанов. – К.: «Академвидав», 2006. – 424 с.
3. *Славская А.Н.* Личность как субъект интерпретации / А.Н. Славская. – Дубна: Феникс+, 2002. – 240 с.

4. *Сурякова М.В.* Дослідження сприймання та інтерпретації ситуацій / М.В. Сурякова // Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць ДВНЗ "Запорізький національний університет" та Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / За ред. С.Д. Максименка, Н.Ф. Шевченко, М.Г. Ткалич. – Запоріжжя: ЗНУ, 2016. - № 3 (8). – С. 127-133.
5. *Чепелева Н.В.* Вплив інтерпретаційних процесів на особистісне функціонування та розвиток особистості // Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості: монографія / за ред. Н.В. Чепелевої. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 276 с.
6. *Шевченко Н.Ф.* Особистісний смисл у структурі смислотвірної активності людини / Н.Ф. Шевченко // Особистість у сучасному світі: Матеріали III Всеукраїнського психологічного конгресу з міжнародною участю (20-22 листопада 2014 р.) – К., 2015. – С. 267-270.

Транслітераційний переклад використаних літературних джерел

1. *Krayg G.* Psihologiya razvitiya / G.Krayg. – SPb.: Izd-vo «Piter», 2000. – 992 s.
2. *Psihologichna entsiklopediya / Avtor-uporyadnik O.M. Stepanov.* – K.: «Akademvidav», 2006. – 424 s.
3. *Slavskaya A.N.* Lichnost kak sub'ekt interpretatsii / A.N. Slavskaya. – Dubna: Feniks , 2002. – 240 s.
4. *Suryakova M.V.* Dosltdzhennya spriymannya ta Interpretatsiyi situatsiy / M.V. Suryakova // Problemi suchasnoyi psihologii: zbrnik naukovih prats DVNZ "Zaporizkiy natsionalniy unlvrsitet" ta Institutu psihologii Im. G.S. Kostyuka NAPN UkraYini / Za red. S.D. Maksimenka, N.F. Shevchenko, M.G. Tkalich. – Zaporizhzhya: ZNU, 2016. - # 3 (8). – S. 127-133.
5. *Chepeleva N.V.* Vpliv Interpretatsiynih protsesiv na osobistisne funktsionuvannya ta rozvitok osobistosti // Rozumlannya ta Interpretatsiya zhittEvogo dosvidu yak chinnik rozvitku osobistosti: monograflya / za red. N.V. ChepelEvoYi. - Kirovograd: Imeks-LTD, 2013. – 276 s.
6. *Shevchenko N.F.* Osobistisniy smisl u strukturi smislotvornoYi aktivnosti lyudini / N.F. Shevchenko // Osobistist u suchasnomu svlti: Materlali III VseukraYinskogo psihologichnogo kongresu z mlzhnarodnoyu uchastyu (20-22 listopada 2014 r.) – K., 2015. – S. 267-270.

Сурякова М. В. Исследование решения взрослыми интерпретационной задачи. В статье представлены результаты пилотажного исследования особенностей решения взрослыми интерпретационной задачи. Определено, что человек должен постоянно осмысливать и переосмысливать соотношение своего внутреннего мира с внешним, то есть непрерывно интерпретировать. Интерпретация определяется как индивидуальное толкование действительности в совокупности ее социальных процессов, событий, структур, человеческих отношений, поступков, личностей, жизни самого человека. Показано, что личность выступает как субъект интерпретационной деятельности, в которой можно выделить потребности, мотивы, цели, условия, способы и механизмы ее реализации. Потребность личности в интерпретации актуализируется в интерпретационной ситуации через решение интерпретационной задачи. Установлено, что общей целью интерпретационной деятельности личности является собственное мнение, которое обеспечивает уверенность через определенность.

Выявлено, что большинству взрослых вне зависимости от возраста, пола, образования трудно встать на позицию другого, сделать адекватное предположение относительно смысла его действий. Вызывает трудность формулирование собственного мнения по поводу того, что понял, у большинства взрослых людей. Способность создавать несколько интерпретаций

характеризується низким рівнем. Выявлен низкий уровень дифференциации взрослыми людьми мислей, чувств, желаний, состояний людей, что свидетельствует о низком уровне осознания этих явлений. Материал, который интерпретируется, преимущественно рассматривается вне континуума событий. Доказано, что решение интерпретационной задачи взрослыми характеризуется низким уровнем.

Ключевые слова: интерпретация, интерпретационная деятельность, интерпретационная задача, интерпретационная способность, мнение, контекст.

Suryakova M. V. Study of the interpretive task solution by adults. The article presents the pilot study results of the features of the interpretive task solution by adults. It was determined that a person should constantly reflect upon and reconsider the ratio of his inner world and external one, which implies a continuous interpreting. Interpretation is defined as an individual explanation of reality which consists of social processes, events, structures, human relations, acts, persons, human life itself. It is shown that a person acts as a subject of interpretative activity, where its needs, motivations, aims, conditions, methods and mechanisms for its realization can be identified. The need for an individual to interpret the situation is actualized in an interpretative situation through the interpretive task solution. It was found that the overall goal of the interpretative activity of the person is his own opinion, which provides assurance through a certainty.

It was revealed that the majority of adults regardless of age, sex, education has difficulty to stand up to the position of the other, to make adequate assumption as to the meaning of his actions. Most adults have difficulty to formulate their own opinions about what is understood. There is a low level of the ability to create multiple interpretations. A low level of adults differentiation of their thoughts, feelings, desires and conditions was found, which reflects a low level of awareness of these phenomena. Material that is interpreted predominantly is considered without events continuum. It is proved that there is a low level of quality of the interpretive task solution by adults, further study of which is needed.

Keywords: interpretation, interpretive activity, interpretive task, interpretive capability, though, context.

Відомості про автора:

Сурякова Марина Володимирівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри інженерної педагогіки Національної металургійної академії України.

Статтю подано до друку 27.10.2016.

УДК 159.9.016.2

© L. O. Kolisnyk, O. V. Temruk, 2017

L. O. Kolisnyk (Sumy city), O. V. Temruk (Kyiv city)

THE ISSUE OF THE CORRELATION BETWEEN EMOTIONAL AND SOCIAL INTELLIGENCE IN PSYCHOLOGY

Kolisnyk L. O., Temruk O. V. The issue of the correlation between emotional and social intelligence in psychology. In this article the approaches to the correlation between the phenomena of emotional and social human intelligence has been defined based on the psychological literature analysis. There has been determined several directions of the understanding of these intelligence types' correlation: - emotional intelligence as more extensional formation in regard to the social one; - emotional intelligence as a structural part of the social one.

Based on the empirical data obtained from the study of the correlation between emotional and social intelligence the article concludes that emotional intelligence of an individual is closely linked to